

УДК 351.751
JEL: F52; H56; K14: M38; O19; O52
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-8-422-432>

КОМУНІКАЦІЙНА ВЗАЄМОДІЯ ОРГАНІВ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ В УКРАЇНІ: СТАН І НАПРЯМИ ПОЛІПШЕННЯ

©2024 КАЗАЧЕНКО В. О., ЛІФІНЦЕВ Д. С.

УДК 351.751
JEL: F52; H56; K14: M38; O19; O52

Казаченко В. О., Ліфінцев Д. С. Комунікативна взаємодія органів досудового розслідування в Україні: стан і напрями поліпшення

У статті розглядаються теоретичні та практичні проблеми здійснення комунікативної взаємодії органів досудового розслідування в Україні. Авторами вперше визначено поняття комунікативної взаємодії, її суть і складові. На основі практичних аспектів здійснення комунікативної взаємодії органів досудового розслідування авторами розроблено методики поліпшення управління та вдосконалення таких комунікативних процесів. Охарактеризовано систему органів досудового розслідування, серед яких: національна поліція, Державне бюро розслідувань, Служба безпеки України, Національне антикорупційне бюро України та Генеральна прокуратура України. У ході дослідження було визначено основні інструменти комунікативної взаємодії, що використовуються, і запропоновано нові. Основними проблемами комунікативної взаємодії, що виникають в органах досудового розслідування, було визначено: 1) відсутність єдиного підходу до діловодства. Не всі установи послуговуються системою електронного документообігу (СЕД): в деяких вона запроваджена повністю, деінде частково, а в інших відбувається дублювання паперового й електронного форматів документів; 2) відсутність системи оцінювання ефективності здійснення комунікативної взаємодії; 3) розмите формулювання та практичне втілення концепції стратегічних комунікативних процесів. Стратегічні комунікативні процеси повинні супроводжувати діяльність органів досудового розслідування на всіх етапах їх діяльності та комунікування, адже це критично важливо для збереження та примноження державності й ефективного виконання їх функціональних обов'язків і поставлених завдань, особливо за умов повномасштабного вторгнення та дії правового режиму воєнного стану. На основі отриманих практичних результатів дослідження ефективності комунікативної взаємодії органів досудового розслідування в Україні авторами запропоновано такі рекомендації: 1) уніфікація документообороту; 2) використання розробленої методики оцінювання ефективності здійснення комунікативної взаємодії органів досудового розслідування; 3) теоретичне розроблення та практична реалізація підходу до управління комунікативними на основі стратегічних комунікативних процесів.

Ключові слова: комунікативна взаємодія, комунікативний менеджмент, досудове розслідування, органи досудового розслідування, інформатизація.

Рис.: 1. Табл.: 3. Бібл.: 25.

Казаченко Володимир Олександрович – аспірант кафедри менеджменту, Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана (просп. Берестейський, 54/1, Київ, 03057, Україна)

E-mail: kazachenko.volodymyr@kneu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6756-6031>

Ліфінцев Денис Сергійович – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту, Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана (просп. Берестейський, 54/1, Київ, 03057, Україна)

E-mail: lifintsev.denys@kneu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4074-3725>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/L-4412-2018>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57211372144>

UDC 351.751

JEL: F52; H56; K14: M38; O19; O52

Kazachenko V. O., Lifintsev D. S. Communication Interaction of Prejudicial Investigation Bodies in Ukraine: Status and Directions for Improvement

The article discusses the theoretical and practical problems of communication interaction of prejudicial investigation bodies in Ukraine. The authors are the first to define the concept of communication interaction, its essence and components. On the basis of practical aspects of communication of prejudicial investigation bodies, the authors have developed methods for improving management and improving such communications. The system of prejudicial investigation bodies is characterized, including: the National Police, the State Bureau of Investigation, the Security Service of Ukraine, the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine and the Prosecutor General's Office of Ukraine. In the course of the study, the main communication tools used were identified and new ones were proposed. The main communication problems that arise in the prejudicial investigation bodies were identified as follows: 1) lack of a unified approach to office work. Not all institutions use the electronic document management system (EDMS): in some it is fully implemented, in others it is absent, and in yet others there is a duplication of paper and electronic formats of documents; 2) lack of a system for evaluating the efficiency of communication interaction; 3) vague formulation and practical implementation of the conception of strategic communications. Strategic communications as a method should accompany the activities of prejudicial investigation bodies at all stages of their activities and communication, as it is critically important for the preservation and enhancement of statehood and the effective performance of their functional duties and tasks, especially in the context of the ongoing full-scale military invasion and martial law. Based on the practical results of the study of the efficiency of communication interaction of prejudicial investigation bodies in Ukraine, the authors propose the following recommendations: 1) unification of document flow; 2) use of the developed methodology for assessing the efficiency of communication interaction of prejudicial investigation bodies; 3) theoretical development and practical implementation of an approach to communication management based on strategic communications.

Keywords: communications, strategic communications, communication management, prejudicial investigation, prejudicial investigation bodies, informatization.
Fig.: 1. Tabl.: 3. Bibl.: 25.

Kazachenko Volodymyr O. – Postgraduate Student of the Department of Management, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman (54/1 Beresteiskyi Ave., Kyiv, 03057, Ukraine)

E-mail: kazachenko.volodymyr@kneu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6756-6031>

Lifintsev Denys S. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Management, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman (54/1 Beresteiskyi Ave., Kyiv, 03057, Ukraine)

E-mail: lifintsev.denys@kneu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4074-3725>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/L-4412-2018>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57211372144>

Необхідність запровадження реформ та оптимізація діяльності державних інституцій особливо загострила проблему вдосконалення управління комунікаціями органів досудового розслідування як важливої складової системи державних органів, оскільки ефективні комунікації на практиці є необхідною умовою досягнення цілей, що стоять перед державою. Часто внаслідок недосконалої системи комунікацій суттєво знижується ефективність управління та діяльності досудових органів, що кидає тінь на позитивне сприймання державних інституцій в очах громадянського суспільства. Наразі це питання є дуже актуальним, оскільки впливає на перспективи реалізації необхідних реформ і формування позитивного іміджу серед громадянського суспільства та країн-партнерів, зацікавлених у реформуванні державних органів.

Водночас комунікації являють собою одне з найбільш дискусійних питань у сфері менеджменту, стосовно якого чіткого розуміння поки не досягнуто. У науковій літературі проблеми комунікації здебільшого досліджувалися в контексті теорії, історії, психології та соціології. Відповідно без наявності єдиного підходу до управління комплексом комунікацій органів досудового розслідування неможливе їх ефективне функціонування в сучасних умовах, які характеризуються високим рівнем безпекових викликів.

Питання вдосконалення організаційних комунікацій в організаціях не є новим. Серед науковців, що пропонували інструменти для вирішення проблем комунікації, слід відзначити таких.

Л. Сагер [1] запропонувала економетричну модель для визначення оптимального плану заходів розвитку внутрішніх комунікацій в аспекті максимізації ефекту від заходів з відрахуванням витрат на них. В основу моделі покладено матрицю діагностики внутрішніх комунікацій організації, в якій аналізуються техніко-інформаційні та соціально-організаційні складові. Результатом аналізу є віднесення внутрішніх комунікацій до однієї з трьох зон, а саме: залучення, варіативних комуні-

кацій або комунікативної прірви. Головним недоліком цього підходу є те, що в оптимізаційній моделі не враховуються цілі розвитку організації, тобто вдосконалення комунікацій є метою самої організації. Також ігнорується проблема вдосконалення зовнішніх комунікацій, які нерозривно пов'язані з внутрішніми.

М. Газуда та М. Стеців [2] розробили оптимальну модель комунікаційних зв'язків, яка дає можливість знизити інформаційне навантаження на керівників та досягнути поставлених цілей. У моделі описано комунікаційні бар'єри, що виникають на підприємстві, та встановлено місце комунікаційних зв'язків при управлінні комунікаціями підприємства. Слід відзначити, що запропонована в роботі модель є дескриптивною, тобто вона описує стан речей, але не встановлює критерії оптимізації, а також в ній відсутні формалізовані залежності між комунікаційними каналами й управлінськими впливами на комунікації.

П. Микитюк та Л. Цетнар [3] запропонували концепцію інтегрованих маркетингових комунікацій, яка базується на інтеграції інформації зворотного зв'язку ринку та розвитку стратегії. Причому вони вважають, що найбільш важливими є довгострокові маркетингові комунікації, для яких слід узгодити використання бренду та корпоративну ідентичність. Головними недоліками цього підходу є недостатньо пророблена формалізація запропонованої концепції та відсутність кількісних методів оптимізації комунікацій.

О. Волот [6] досліджував удосконалення комунікацій в аспекті оптимізації інформаційних потоків, де визначено цілі перетворення даних в інформацію, запропоновано концепцію оптимізації інформаційних потоків шляхом вдосконалення організаційної структури. Слід відзначити, що невирішеними залишилися питання формалізованого оцінювання інформаційних потоків та як саме пропонується здійснювати їх оптимізацію.

Є. Івченко [5] також вважає, що вдосконалення комунікацій підприємств базується на розвитку та впровадженні інформаційно-комунікаційних

технологій. Для стимулювання вдосконалення комунікацій на підприємствах автор пропонує створити методологію передбачення й аналізу тенденцій розвитку впровадження інформаційних технологій. Проте до практичного рівня це дослідження не доведено.

Також різноманітні підходи до оптимізації комунікацій підприємств в аспекті вдосконалення інформаційних потоків пропонували Р. Сокольська, Є. Заяць, В. Зелікман [4], Т. Базюк, О. Огієвич [7], А. Федорченко, А. Лапшин [8], К. Козак, В. Осипчук [9]. Проте спільною ознакою підходів цих дослідників є недостатня увага, яку вони приділяють кількісним методам оцінювання інформаційно-комунікаційних потоків, що циркулюють всередині підприємства та між підприємством і його контрагентами. Крім того, в усіх підходах ігноруються особливості вітчизняного економічного середовища, зокрема мінливість, залежність від зовнішніх ринків, нестабільність валютного курсу, застарілість виробничих фондів.

У 70-х роках ХХ ст. Ф. Данс (*F. Dance*) у статті про поняття комунікації зафіксував 95 дефініцій і згрупував їх у 15 категорій [10]. Польська дослідниця Г. Валінська де Гакбейл (*H. Walinska de Hackbeil*) у 1975 р. у своїй докторській дисертації «Поняття «комунікація» в американській теорії масової комунікації» [11] зафіксувала понад 200 дефініцій, що знайшла в американській літературі, і виділила в них 18 семантичних (значенневих) категорій. Польський комуніколог Т. Гобан-Кляс (*T. Goban-Klas*) у своєму підручнику «Медіа та масова комунікація: теорії та аналіз преси, радіо, телебачення та Інтернету» наводить сім типових визначень комунікації [12].

Незважаючи на численні теоретичні дослідження, практичні аспекти управління комунікаціями організації, зокрема ті, що стосуються проведення діагностики процесу управління комунікаціями, залишаються недостатньо розвиненими, особливо в державних установах, комунікаціях між ними та з «недержавними організаціями». Крім того, необхідне оновлення методичних підходів та інструментарію управління комунікаціями з огляду на стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій.

Мета дослідження – розроблення методики поліпшення управління та вдосконалення комунікацій органів досудового розслідування.

Методи дослідження: у ході роботи було проведено аналізування наявних теоретичних підходів і спостереження за реальною практикою здійснення комунікаційних процесів в органах досудового розслідування.

Досудове розслідування – діяльність компетентних правоохоронних органів, що полягає у збиранні, дослідженні, оцінюванні, перевірці та використанні доказів з метою попередження, запобігання та розкриття злочинів, встановлення об'єктивної істини, забезпечення правильного застосування закону та закінчується винесенням правозастосовного акта за її наслідками [13].

Кримінальний процесуальний кодекс України визначає досудове розслідування як стадію кримінального провадження, яка починається з моменту внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань і закінчується закриттям кримінального провадження або направленням до суду обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності [13].

В Україні середовище органів досудового розслідування представлено:

1. Національною поліцією України.
2. Службою безпеки України.
3. Бюро економічної безпеки України.
4. Державним бюро розслідування.
5. Національним антикорупційним бюро України.

Окремо слід зазначити ще один орган, який здійснює контроль за досудовим слідством, – Генеральну прокуратуру України.

Для кращого розуміння процесу комунікаційної взаємодії стисло опишемо основні функції органів досудового розслідування в Україні.

1. *Національна поліція України* – проведення досудового слідства та дізнання в межах визначеної підслідності; експертне-криміналістичне забезпечення розкриття та розслідування злочинів та інших правопорушень; сприяння в межах своєї компетенції державним органам, підприємствам, установам і організаціям у виконанні покладених на них законом обов'язків [14].

2. *Служба безпеки України* – початок кримінальних проваджень відповідно до статей КК України, підслідних органам безпеки, та проведення в їх рамках досудового розслідування у злочинах проти основ національної безпеки, контрабанди, злочинів проти громадської безпеки, злочинів у сфері охорони державної таємниці, недоторканості державних кордонів, злочинів проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку.

3. *Бюро економічної безпеки України* – забезпечення економічної безпеки держави шляхом запобігання, виявлення, припинення, розслідування кримінальних правопорушень, що посягають на функціонування економіки держави; збирання та

аналіз інформації про правопорушення, що впливають на економічну безпеку держави, та визначення способів запобігання їх виникненню в майбутньому; планування заходів у сфері протидії кримінальним правопорушенням, віднесеним законом до його підслідності; виявлення та розслідування правопорушень, пов'язаних з отриманням і використанням міжнародної технічної допомоги; складання аналітичних висновків і рекомендацій для державних органів з метою підвищення ефективності прийняття ними управлінських рішень щодо регулювання відносин у сфері економіки.

4. *Державне бюро розслідування* – припиняє та розкриває кримінальні правопорушення, розслідування яких віднесено до компетенції Державного бюро розслідувань; здійснює оперативно-розшукову діяльність і досудове розслідування кримінальних правопорушень, віднесених до підслідності Державного бюро розслідувань, на підставах і в порядку, встановлених законом; здійснює розшук осіб, які переховуються від слідства та суду за кримінальні правопорушення, розслідування яких віднесено до підслідності Державного бюро розслідувань; використовує гласних і негласних штатних і позаштатних працівників на підставах і в порядку, встановлених законом, дотримуючись умов добровільності та конфіденційності цих відносин, матеріально і морально заохочує осіб, які надають допомогу в запобіганні, виявленні, припиненні та розслідуванні кримінальних правопорушень, віднесених до підслідності Державного бюро розслідувань; розробляє та затверджує методичку розслідування окремих видів кримінальних правопорушень; вживає заходів щодо відшкодування завданих державі збитків і шкоди, забезпечує можливості для конфіскації коштів та іншого майна, одержаного внаслідок вчинення кримінальних правопорушень, у порядку, визначеному законодавством.

5. *Національне антикорупційне бюро України* – забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування у кримінальних провадженнях, охорони прав, свобод і законних інтересів учасників кримінального провадження, запобігання незаконному притягненню особи до кримінальної відповідальності та застосуванню щодо неї заходів процесуального примусу, виконання вимог закону про невідворотність відповідальності за вчинене кримінальне правопорушення, вжиття заходів щодо відшкодування заподіяних кримінальними правопорушеннями збитків; організація, координація та безпосереднє здійснення оперативно-розшукових заходів, спрямованих на пошук і фіксацію фактичних даних про протиправні діяння окремих осіб та груп, відповідальність за які передбачена Кримінальним кодексом України,

з метою припинення правопорушень та в інтересах кримінального судочинства, а також отримання інформації в інтересах безпеки громадян, суспільства і держави; вжиття заходів щодо розшуку та арешту коштів та іншого майна, які можуть бути предметом конфіскації або спеціальної конфіскації у кримінальних правопорушеннях, віднесених до підслідності Національного бюро, здійснення діяльності щодо зберігання коштів та іншого майна, на яке накладено арешт.

6. *Генеральна прокуратура України* – підтримання публічного обвинувачення в суді; організація та процесуальне керівництво досудовим розслідуванням, вирішення відповідно до закону інших питань під час кримінального провадження, нагляд за негласними та іншими слідчими і розшуковими діями органів правопорядку; представництво інтересів держави в суді у виняткових випадках і в порядку, що визначені законом.

В умовах воєнних реалій та пов'язаних з ними викликів, серед яких наявність деструктивної пропаганди та використання ІПСО (інформаційно-психологічних спеціальних операцій), а також вирішення нагальних і стратегічно важливих для держави й українського суспільства питань (розслідування воєнних злочинів, злочинів проти людяності та основ держави, звільнення примусово вивезених і незаконно утримуваних осіб, військовополонених і цивільних осіб) в Україні створено та функціонують спеціально створені органи, що займаються управлінням комунікаціями. Далі охарактеризуємо їх призначення (*табл. 1*).

Під час здійснення процесу комунікаційної взаємодії органи досудового розслідування керуються такими нормативно-правовими актами:

- 1) Закон України від 21.01.1994 р. № 3855-ХІІ «Про державну таємницю».
- 2) Наказ СБУ від 23.12.2020 р. № 383 «Про затвердження Зводу відомостей, що становлять державну таємницю».
- 3) Наказ МВС України від 06.07.2017 р. № 570 «Про організацію діяльності слідчих підрозділів Національної поліції України».
- 4) Закон України від 13.01.2011 р. № 2939-VI «Про доступ до публічної інформації».
- 5) Закон України від 16.12.2020 р. № 1089-IX «Про електронні комунікації».
- 6) Закон України від 02.10.1996 р. № 393/96-ВР «Про звернення громадян».
- 7) Постанова КМУ від 18.12.2013 р. «Порядок організації та забезпечення режиму секретності в державних органах, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах і організаціях».

Елементи національної системи управління комунікаціями в умовах повномасштабної війни

Елемент	Призначення
1	2
Національне інформаційне бюро	Збирає і вносить до реєстрів інформацію про: 1) військовополонених; 2) депортованих, примусово переміщених осіб, у тому числі дітей, у зв'язку з військовою агресією росії проти України
Об'єднаний центр з координації пошуку та звільнення військовополонених, незаконно позбавлених волі осіб внаслідок агресії проти України (СБУ)	1) звільнення полонених оборонців України; 2) звільнення цивільних осіб, які незаконно позбавлені волі внаслідок агресії проти України; 3) повернення незаконно депортованих дітей та дорослих осіб, які утримуються під владою держави-агресора (її окупаційних сил чи окупаційних адміністрацій); 4) репатріація тіл (останків) осіб, загиблих (померлих) у зв'язку із збройною агресією проти України
ГО «Український кризовий медіацентр»	1) взаємодія з експертами та громадськими активістами; 2) взаємодія з центральними органами виконавчої влади та їх пресслужбами; 3) проведення експертних і громадських обговорень, публічних дискусій, круглих столів, що стосуються стратегій та процесу впровадження реформ; 4) підготовка інформаційних продуктів для поширення серед ЗМІ та в мережі «Інтернет»; 5) підтримка зв'язків зі ЗМІ; 6) проведення роз'яснювальної роботи щодо перебігу реформ з представникам ЗМІ, надання експертних коментарів; 7) популяризація реформ у соціальних мережах; 8) моніторинг і аналіз висвітлення теми реформ у ЗМІ та соціальних мережах; 9) підтримка спецпроектів, що висвітлюють хід реформ у ЗМІ
Центр протидії дезінформації при РНБО України	1) проведення аналізу та моніторингу подій і явищ в інформаційному просторі України, стану інформаційної безпеки України; 2) виявлення та вивчення поточних і прогнозованих загроз інформаційній безпеці України, чинників, які впливають на їх формування, та прогнозування й оцінка наслідків для безпеки національних інтересів України; 3) участь у розбудові системи стратегічних комунікацій, організації та координації заходів щодо її розвитку; 4) участь у розробленні та реалізації Стратегії інформаційної безпеки України, здійсненні аналізу стану її реалізації, зокрема з питань ефективності заходів щодо протидії дезінформації; 5) участь у створенні інтегрованої системи оцінки інформаційних загроз та оперативного реагування на них; 6) розроблення методології виявлення загрозливих інформаційних матеріалів маніпулятивного та дезінформаційного характеру; 7) сприяння взаємодії держави та інституцій громадянського суспільства щодо протидії дезінформації та деструктивним інформаційним впливам і кампаніям, організація та участь в інформаційно-просвітницьких заходах з питань підвищення медіаграмотності суспільства
Координаційний штаб з питань поведження з військовополоненими (ГУР МО)	1) сприяння здійсненню заходів, спрямованих на забезпечення виконання міжнародно-правових зобов'язань України з питань поведження з військовополоненими; 2) сприяння координації діяльності центральних і місцевих органів виконавчої влади, інших органів, органів місцевого самоврядування, військових формувань, утворених відповідно до законів, правоохоронних органів та громадських об'єднань з питань поведження з військовополоненими

1	2
Адміністрація Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України	1) забезпечення функціонування, безпеки та розвитку державної системи урядового зв'язку та Національної системи конфіденційного зв'язку; 2) визначення вимог і порядку створення та розвитку систем криптографічного та технічного захисту інформації, яка є власністю держави, або інформації з обмеженим доступом, вимога щодо захисту якої встановлена законом; 3) здійснення державного контролю за станом криптографічного та технічного захисту інформації, яка є власністю держави, або інформації з обмеженим доступом, вимога щодо захисту якої встановлена законом, а також за додержанням вимог законодавства у сфері надання послуг електронного цифрового підпису

Джерело: складено авторами на основі [15–18].

Комунікаційна взаємодія органів досудового розслідування в Україні здійснюється різноманітними засобами та способами. Охарактеризуємо основні з них (табл. 2).

Слід зазначити, що СЕВВ ОБВ використовується не всіма установами, тому це впливає на ефективність комунікації.

Для поліпшення комунікації органів досудового розслідування в Україні слід розглянути їх суть і процес управління системою комунікації. Авторами пропонується таке визначення поняття управління процесом комунікаційної взаємодії.

Управління процесом комунікаційної взаємодії – цілеспрямований управлінський вплив керівної системи на процес комунікації з метою пришвидшення обміну інформацією, поліпшення координації та подолання перешкод інформаційного обміну задля підвищення ефективності діяльності організації.

Управління комунікаційними процесами в органах досудового розслідування, як і в будь-яких інших організаціях, передбачає:

- ✦ визначення перешкод на шляху до ефективної комунікації;
- ✦ розробку та реалізацію засобів усунення таких перешкод і підвищення ефективності комунікаційних процесів.

Для проведення діагностики ефективності комунікаційної взаємодії в органах досудового розслідування в Україні авторами пропонується така схема (рис. 1).

Підвищення ефективності комунікацій вимагає:

- ✦ удосконалення повідомлень;
- ✦ удосконалення механізму розуміння повідомлень.

Основними методами, що допомагають вирішити ці проблеми, є:

Таблиця 2

Основні засоби здійснення процесів комунікаційної взаємодії органів досудового розслідування в Україні

Засіб	Призначення
СЕВ ОБВ	Система електронної взаємодії органів виконавчої влади (СЕВ ОБВ) призначена для автоматизації процесів створення, надсилання, передавання, одержання, оброблення, використання, зберігання, знищення електронних документів та копій паперових документів в електронному вигляді з використанням електронного цифрового підпису, які не містять інформацію з обмеженим доступом, та контролю за виконанням актів, протокольних рішень Кабінету Міністрів України та інших документів
Електронна пошта	Листування з фізичними та юридичними особами відкритою інформацією в електронному вигляді
Фельд'єгерський зв'язок	Для обміну інформацією з обмеженим доступом
Поштовий зв'язок	Листування з фізичними та юридичними особами відкритою інформацією в паперовому вигляді
Офіційні портали, вебсайти та сторінки в соцмережах, чат-боти	Інформування громадянського суспільства про діяльність, надання публічної інформації та здійснення зворотного зв'язку

Джерело: згруповано авторами.

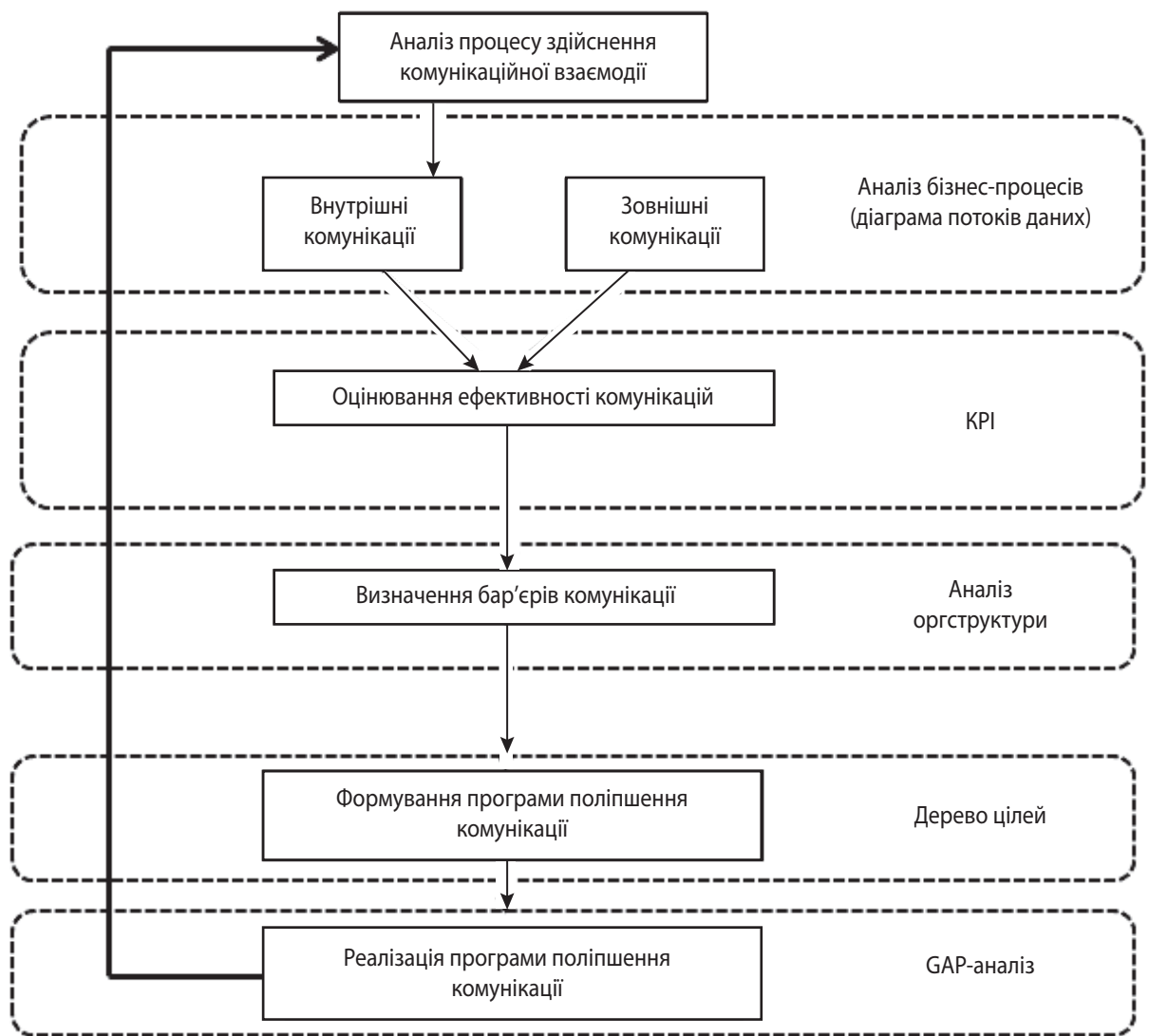

Рис. 1. Логіко-структурна схема здійснення оцінювання процесу управління комунікаційною взаємодією

Джерело: авторська розробка.

- 1) регулювання інформаційних потоків;
- 2) удосконалення зворотного зв'язку на основі:
 - ✦ формулювання запитань у процесі повідомлення;
 - ✦ повторення всього або частини повідомлення;
 - ✦ застосування різних варіантів викладення інформації.

Отже, авторами сформовано такі **основні шляхи поліпшення комунікаційної взаємодії органів досудового розслідування** в Україні:

- ✦ **Уніфікація** (приведення до однієї, сталої форми всіх процесів діловодства). Як свідчить практика, не всі органи досудового розслідування мають СЕД (напр., популярні СЕД «Аскод»[19]) та СЕВ ОБВ[20]).

- ✦ **Застосування запропонованої методики оцінювання процесів комунікаційної взаємодії.**
- ✦ **Пришвидшена реалізація Національної програми інформатизації.**

Національна програма інформатизації є комплексом завдань, проектів, робіт з інформатизації, спрямованих на розвиток інформаційного суспільства шляхом концентрації та раціонального використання фінансових, матеріально-технічних та інших ресурсів, виробничого і науково-технічного потенціалу держави, координації діяльності державних установ та органів, органів місцевого самоврядування, а також підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності.

Національна програма інформатизації визначає особливості реалізації державної політики у сфері інформатизації для задоволення потреб роз-

витку інформаційного суспільства, впровадження інформаційно-комунікаційних і цифрових технологій.

Національна програма інформатизації спрямована на забезпечення:

- ✦ розроблення, запровадження та застосування інформаційно-комунікаційних технологій у державному управлінні, місцевому самоврядуванні та суспільному житті;
- ✦ реалізації та впровадження заходів, спрямованих на розвиток електронного урядування та електронної демократії;
- ✦ створення та розвиток системи державних інформаційних ресурсів;
- ✦ організації інформаційної взаємодії державних органів та органів місцевого самоврядування за допомогою електронного документообігу;
- ✦ створення систем інформаційної та аналітичної підтримки діяльності державних органів та органів місцевого самоврядування [21].

Згідно із переліком завдань та проектів Національної програми інформатизації [22] для органів досудового розслідування в Україні визначено такі завдання:

1. Формування та розвиток національної інфраструктури інформатизації:
 - ✦ забезпечення розвитку інформаційно-комунікаційної інфраструктури;
 - ✦ створення та супроводження комплексної системи захисту інформації.
2. Інформатизація стратегічних напрямів розвитку державності, безпеки та оборони:
 - ✦ створення та забезпечення розвитку систем інформаційно-аналітичної підтримки виконання завдань розвитку державності, безпеки та оборони;
 - ✦ створення та забезпечення розвитку автоматизованих систем інформаційно-аналітичного забезпечення органів виконавчої влади;
 - ✦ запровадження, модернізація, розвиток і забезпечення функціонування системи електронного документообігу;
 - ✦ забезпечення кіберзахисту критичної інформаційної інфраструктури.
3. Міжнародне співробітництво:
 - ✦ реалізація проектів міжнародної технічної допомоги в секторах електронного урядування, розвитку адміністративних послуг, цифровізації.
4. Інформатизація системи правосуддя:
 - ✦ ефективне функціонування інформаційної системи правосуддя.

На реалізацію вищезгаданих завдань і програм у державному бюджеті закладено певні витрати. Розглянемо основні витрати на реалізацію завдань Національної програми інформатизації на 2022–2024 рр. (табл. 3).

✦ Теоретичне обґрунтування та практичне запровадження концепції стратегічних комунікацій, що передбачає таке:

1. Інформування, вплив і переконування (всередині держави, іноземних авдиторій, незгодних) є важливими для просування інтересів і цілей політики.

2. Ефективне інформування, вплив і переконування потребує чітких цілей, що, своєю чергою, потребує формування чітких цілей самої політики, на підтримку якої реалізуються заходи в межах стратегічних комунікацій. Цілі мають бути дійсно чіткими та зрозумілими, адже саме це впливає на те, якої поведінки, дій чи поглядів ми збираємося досягти від цільових аудиторій в інтересах національної політики.

3. Координація та деконфліктизація (*deconfliction*) є обов'язковими для уникнення ситуацій, коли інформаційна діяльність одних структур призводить до ускладнення (чи неможливості) інформаційної діяльності інших структур. Для останнього в американських військових документах уведено навіть окреме поняття – «інформаційне братовбивство» (*information fratricide*), під яким розуміють «результати застосування елементів інформаційних операцій таким чином, що це викликає ефекти в інформаційному середовищі, які заважають проведеному дружніх операцій чи негативно впливають на дружні сили». За великим рахунком, мова йде про дві взаємопов'язані проблеми: відсутність координації на рівні структур і відсутність координації на рівні меседжів (власне контенту), що може призводити до вкрай негативних наслідків.

4. «Комунікування діями» та зменшення розриву в конструкції «say – do». Дії кажуть значно вагомніше, ніж слова – це загальна базова позиція для дійсно ефективних стратегічних комунікацій. Причому під діями мають на увазі досить широке коло заходів: поведінку, вчинки, політику [25].

ВИСНОВКИ

Отже, у ході дослідження управління комунікаційною взаємодією органів досудового розслідування в Україні було визначено, що комунікація як і повсякденному житті, так і під час діяльності організацій, установ у різних сферах життя суспільства є невід'ємною складовою. Особливо критично ефективно здійснювати комунікації в державному секторі. Авторами було досліджено процес комунікаційної взаємодії органів досудового розслі-

Орієнтовний розрахунок витрат на реалізацію завдань Національної програми інформатизації на 2022–2024 рр.*

Виконавець	Орієнтовна вартість, тис. грн		Відхилення		Темп
	2023 р.	2024 р.	Абс.	%	
Державне бюро розслідувань	49177,80	36230,57	-12947,23	0,81	-0,19
Національне антикорупційне бюро України	7184,00	59594,51	52410,51	9,12	8,12
Міністерство внутрішніх справ України	1142110,60	5373671,95	4231561,35	5,18	4,18
Служба безпеки України**	104534,43	-			
Офіс Генпрокурора України**	-	127 780,75			

Примітки: * – Закон України «Про затвердження переліку завдань та проектів Національної програми інформатизації» визначено витрати тільки на 2023 і 2024 рр. Попередній ЗУ «Про затвердження завдань Національної програми інформатизації на 2022–2024 роки» втратив чинність, і цим Законом визначено лише рамкові орієнтири завдань без прорахунку витрат; ** – дані відсутні.

Джерело: розраховано на основі [22–24].

дування в Україні, визначено основні перешкоди здійсненню комунікацій.

Запропоновано методику оцінювання ефективності комунікаційної взаємодії та визначено основні напрями поліпшення здійснення комунікацій. Основними напрямами є: уніфікація системи діловодства; запровадження запропонованої методики оцінювання ефективності здійснення комунікаційної взаємодії; імплементація кращих практик підходу до стратегічних комунікацій.

Перелік напрямів поліпшення, інструментів діагностики комунікаційної взаємодії не є вичерпним. Автори сподіваються, що дана стаття може послужити іншим науковцям базою для подальших наукових досліджень у галузі комунікацій та менеджменту загалом. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

- Сагер Л. Моделювання та оптимізація процесу управління внутрішніми комунікаціями підприємства: методичний підхід. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка»*. 2017. Вип. 2. С. 218–222. URL: <http://surl.li/ozzqtf>
- Газуда М. В., Стеців М. Р. Окремі аспекти комунікаційних функцій управління на засадах оптимізації. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка»*. 2018. Вип. 1. С. 186–190. DOI: [https://doi.org/10.24144/2409-6857.2018.1\(51\).186-190](https://doi.org/10.24144/2409-6857.2018.1(51).186-190)
- Микитюк П. П., Цетнар Л. О. Тенденції розвитку моделювання процесу маркетингових комунікацій підприємств-виробників спортивних товарів. *Економічний простір*. 2016. № 113. С. 206–219. URL: <https://prostir.pdaba.dp.ua/archive/113/22.pdf>
- Сокольська Р. Б., Заяць Є. І., Зелікман В. Д. Методика визначення інформаційних потоків, які потребують оптимізації. *Економічний вісник Національного гірничого університету*. 2004. № 4.

С. 103–109. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evngu_2004_4_16

- Івченко Є. І. Інформаційно-комунікаційні технології як ключовий фактор управління інноваційним розвитком підприємств. *Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі*. 2008. № 4. С. 80–91. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eupmg_2008_4_9
- Волот О. І. Оптимізація розміщення інформаційних потоків підприємства методом лінійного програмування. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2013. № 11. С. 162–165. URL: <http://surl.li/voqhbh>
- Базюк Т. М., Огієвич О. М. Оптимізація інформаційних потоків при визначенні показників енергоефективності на підприємстві. *Енергетика: економіка, технології, екологія*. 2014. № 2. С. 129–135. URL: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/269f27fa-9c74-4357-83ec-6b0d822fa8f1/content>
- Федорченко А. В., Лапшин А. Л. Маркетингові інформаційні потоки та напрямки оптимізації прийняття управлінських рішень. *Економіка та держава*. 2009. № 7. С. 14–17. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/1b5bc9c2-a68f-4937-9c3f-26e0df594a08/content>
- Козак К. Б., Осипчук В. Ю. Роль оптимізації інформаційних потоків на підприємстві. *Економіка харчової промисловості*. 2013. № 4. С. 17–21. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/echp_2013_4_4
- Dance F. E. The "Concept" of Communication. *Journal of Communication*. 1970. Vol. 20. Iss. 2. P. 201–210. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.1970.tb00877.x>
- Walinska de Hackbeil H. Pojecie "komunikacja" w amerykanskiej teorii komunikacji społecznej. *Uniwersytet Wroclawski*, 1975. 36 p.
- Goban-Klas T. Media i komunikowanie masowe: teorie i analizy prasy, radia, telewizji i Internetu. *Wyd. 2. Warszawa*, 2015. 340 S.

13. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651a-17#Text>
14. Закон України «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 р. № 580-VIII». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>
15. Національне інформаційне бюро. URL: <https://nib.gov.ua/>
16. ГО «Український кризовий медіацентр». URL: <https://uacrisis.org/uk/>
17. Служба безпеки України. URL: <https://ssu.gov.ua/>
18. Координаційний штаб з питань поводження з військовополоненими. URL: <https://koordinatsiynyyshtab.gov.ua/>
19. Система електронного документообігу «АСКОД». URL: <https://askod.ua/price>
20. ДІА. Система електронної взаємодії органів виконавчої влади. URL: <https://se.diia.gov.ua/pidkliuchennia>
21. Закон України «Про Національну програму інформатизації» від 1 грудня 2022 р. № 2807-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2807-20#Text>
22. Проект Постанови Верховної Ради України «Про затвердження переліку завдань та проектів Національної програми інформатизації на 2023 рік» від 24 липня 2023 р. № 9523. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/DI09600A>
23. Постанова Верховної Ради України «Про затвердження завдань Національної програми інформатизації на 2022–2024 роки» від 8 липня 2022 р. № 2360-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2360-IX#Text>
24. Проект Постанови Верховної Ради України «Про затвердження переліку завдань та проектів Національної програми інформатизації на 2024 рік» від 19 червня 2024. р. № 11351. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/DI11266A>
25. Дубов Д. В. Стратегічні комунікації: проблеми концептуалізації та практичної реалізації. *Стратегічні пріоритети. Серія «Політика»*. 2016. № 4. С. 9–23. URL: <https://ippi.org.ua/sites/default/files/dubov.pdf>

REFERENCES

- Baziuk, T. M., and Ohiiievych, O. M. "Optymizatsiia informatsiinykh potokiv pry vyznachenni pokaznykiv enerhoefektyvnosti na pidpriemstvi" [Optimization of Information Flows for Determining of Energy Efficiency Parameters for Enterprises]. *Enerhetyka: ekonomika, tekhnolohii, ekolohiia*, no. 2 (2014): 129-135. <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/269f27fa-9c74-4357-83ec-6b0d822fa8f1/content>
- Dance, F. E. "The "Concept" of Communication". *Journal of Communication*, vol. 20, no. 2 (1970): 201-210. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.1970.tb00877.x>

- DIIA. Systema elektronnoi vzaiemodii orhaniv vykonavchoi vlady. <https://se.diia.gov.ua/pidkliuchennia>
- Dubov, D. V. "Stratehichni komunikatsii: problemy konseptualizatsii ta praktychnoi realizatsii" [Strategic Communication: Problems of Conceptualization and Practical Implementation]. *Stratehichni priorytety. Seriia «Polityka»*, no. 4 (2016): 9-23. <https://ippi.org.ua/sites/default/files/dubov.pdf>
- Fedorchenko, A. V., and Lapshyn, A. L. "Marketynhovi informatsiini potoky ta napriamky optymizatsii pryiniattia upravlinskykh rishen" [Marketing Information Flows and Directions for Optimization of Managerial Decision-making]. *Ekonomika ta derzhava*, no. 7 (2009): 14-17. <https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/1b5bc9c2-a68f-4937-9c3f-26e0df594a08/content>
- Goban-Klas, T. *Media i komunikowanie masowe: teorie i analify prasy, radia, telewizji i Internetu*. Warszawa, 2015.
- Hazuda, M. V., and Stetsiv, M. R. "Okremi aspekty komunikatsiinykh funktzii upravlinnia na zasadakh optymizatsii" [Separate Aspects of Communication Functions of Management Based on Optimization]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Seriia «Ekonomika»*, no. 1 (2018): 186-190. DOI: [https://doi.org/10.24144/2409-6857.2018.1\(51\).186-190](https://doi.org/10.24144/2409-6857.2018.1(51).186-190)
- HO «Ukrainskyi kryzovyi mediatsentr». <https://uacrisis.org/uk/>
- Ivchenko, Ye. I. "Informatsiino-komunikatsiini tekhnolohii yak kliuchovyi faktor upravlinnia innovatsiynym rozvytkom pidpriemstv" [Information and Communication Technologies as a Key Factor in Managing the Innovative Development of Enterprises]. *Ekonomika ta upravlinnia pidpriemstvamy mashynobudivnoi haluzi*, no. 4 (2008): 80-91. http://nbuv.gov.ua/UJRN/eupmg_2008_4_9
- Koordinatsiinyi shtab z pytan povodzhennia z viiskovopoloneny. <https://koordinatsiynyyshtab.gov.ua/>
- Kozak, K. B., and Osypchuk, V. Yu. "Rol optymizatsii informatsiinykh potokiv na pidpriemstvi" [The Role of Optimization of Information Flows in the Enterprise]. *Ekonomika kharchovoi promyslovosti*, no. 4 (2013): 17-21. http://nbuv.gov.ua/UJRN/echp_2013_4_4
- [Legal Act of Ukraine] (2012). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651a-17#Text>
- [Legal Act of Ukraine] (2015). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>
- [Legal Act of Ukraine] (2022). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2807-20#Text>
- [Legal Act of Ukraine] (2022). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2360-IX#Text>
- [Legal Act of Ukraine] (2023). <https://ips.ligazakon.net/document/DI09600A>
- [Legal Act of Ukraine] (2024). <https://ips.ligazakon.net/document/DI11266A>
- Mykytiuk, P. P., and Tsetnar, L. O. "Tendentsii rozvytku modeliuvannia protsesu marketynhovykh komunikatsii pidpriemstv-vyrobnykiv sportyvnykh tovariv" [Trends of Development of Modelling

Marketing Communication Process at Enterprises Manufacturing of Sporting Goods]. *Ekonomichnyi prostir*, no. 113 (2016): 206-219. <https://prostir.pda-da.dp.ua/archive/113/22.pdf>

Natsionalne informatsiine biuro. <https://nib.gov.ua/>

Saher, L. "Modeliuvannia ta optymizatsiia protsesu upravlinnia vnutrishnimy komunikatsiinyi pidpriemstva: metodychnyi pidkhd" [Modeling and Optimization of the Internal Communications Management Process of the Enterprise: Methodical Approach]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Seriiia «Ekonomika»*, iss. 2 (2017): 218-222. <http://surl.li/ozzqtqf>

Sluzhba bezpeky Ukrainy. <https://ssu.gov.ua/>

Sokolska, R. B., Zaiats, Ye. I., and Zelikman, V. D. "Metodyka vyznachennia informatsiinykh potokiv, yaki

potrebuiut optymizatsii" [Methodology for Determining Information Flows That Need Optimization]. *Ekonomichnyi visnyk Natsionalnoho hirnynchoho universytetu*, no. 4 (2004): 103-109. http://nbuv.gov.ua/UJRN/evngu_2004_4_16

Systema elektronnoho dokumentoobihu «ASKOD». <https://askod.ua/price>

Volot, O. I. "Optymizatsiia rozmishchennia informatsiinykh potokiv pidpriemstva metodom liniinoho prohramuvannia" [Optimization of Placement of Information Flows of the Enterprise by the Method of Linear Programming]. *Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini*, no. 11 (2013): 162-165. <http://surl.li/voqhbh>

Walinska de Hackbeil, H. *Pojecie "komunikacija" v amerykanskiej teorii komunikacji społecznej*. Uniwersytet Wroclawski, 1975.

УДК 365.003.001.007

JEL: O23; P21

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-8-432-438>

ДЕРЖАВНА РЕГУЛЯТОРНА ПОЛІТИКА В АСПЕКТІ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ

©2024 БАБИЧ Д. В.

УДК 365.003.001.007

JEL: O23; P21

Бабич Д. В. Державна регуляторна політика в аспекті управління економічною безпекою

Визначено, що проблеми забезпечення фінансово-економічної стабільності є одними з пріоритетних та актуальних проблем, які постають перед світовими державами в останнє десятиліття, особливо перед країнами з трансформаційною економікою, до яких належить і Україна. Саме для них характерною ознакою є ризик утворення тривалого бюджетного дефіциту, що породжує суттєві фінансово-економічні дисбаланси, знижує інвестиційну привабливість та уповільнює економічний розвиток. Різні країни по-різному реагують на виклики сьогодення, виробляють свої особливі підходи до прогнозування й управління бюджетним дефіцитом, здійснюють пошук специфічних інструментів подолання негативного сальдо бюджету як у короткостроковій, так і довгостроковій перспективах. Зроблено висновок, що концептуально-логічна схема вдосконалення державної регуляторної політики в аспекті управління економічною безпекою держави має бути зорієнтована на вирішення науково-практичної проблеми, пов'язаної з оптимізацією управлінських рішень та вдосконаленням відносин у рамках управління фінансовою безпекою держави. Базуючись лише на досвіді та інтуїції, в сучасних умовах неможливо приймати кваліфіковані рішення щодо здійснення інвестицій, управління активами, залучення позичкового капіталу, реорганізації тощо. При розробці моделі управління економічною безпекою в державній регуляторній політиці можуть проявлятися тактичні та альтернативні цілі, які здатні вступити в конфлікт при прийнятті стратегічних рішень. Разом із тим, аналіз вибору механізму показує, що прибуткова мотивація здійснює найбільший вплив на результати діяльності держави. Якщо внутрішні механізми не змогли досягти поставлених цілей, або якщо діагностика виявила безперспективність спроби подолати кризовий стан шляхом мобілізації лише внутрішніх резервів, держава може звернутися за зовнішньою допомогою у формі кредитів. Система стратегічних фінансових цілей повинна бути конкретизована через визначення певних цільових стратегічних нормативів. Розробка таких нормативів фінансово-економічної діяльності служить основою для ухвалення ключових управлінських рішень та забезпечення контролю за виконанням фінансової стратегії в державній регуляторній політиці. Разом із тим, економічна безпека сама впливає на формування стратегічного розвитку держави.

Ключові слова: управління, політика, розвиток, держава, бюджет, економічна безпека, діагностика.

Рис.: 3. **Бібл.:** 17.

Бабич Дмитро Володимирович – доктор економічних наук, професор, професор кафедри маркетингу, менеджменту та підприємництва, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна (майдан Свободи, 4, Харків, 61022, Україна)

E-mail: babych@karazin.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0562-3242>

UDC 365.003.001.007

JEL: O23; P21

Babych D. V. The State Regulatory Policy in the Aspect of Economic Security Administration

It is defined that the problems of ensuring financial and economic stability are one of the priority and urgent problems faced by world powers in the last decade, especially for countries with a transforming economy, to which Ukraine belongs. They are characterized by the risk of a long-term budget deficit, which generates significant financial and economic imbalances, reduces investment attractiveness and slows down economic development. Different countries react differently to the present day's challenges, develop their own special approaches to forecasting and managing the budget deficit, and search for specific instruments